



# **FORSLAG**

**Natura 2000-handleplan 2022–2027**

**Rødme Svinehaver**

Natura 2000-område nr. 241

Habitatområde H241

## Kolofon

Titel: Natura 2000-handleplan 2022-2027 for Rødme Svinehaver. Natura 2000-område nr. 241. Habitatområde H241

Udgiver: Svendborg Kommune  
Svendborgvej 135  
5762 Vester Skerninge  
[www.svendborg.dk](http://www.svendborg.dk)

År: 2024

Forsidefoto: Artsrigt surt overdrev i Rødme Svinehaver. Foto: Mogens Lind Jørgensen.

Baggrundskort: *Styrelsen for Dataforsyning og Infrastruktur: Skærmkort-dæmpet og Sagsbehandlingskort-basis (1-4.000.000), WMS-tjenester.*

Resumé: Natura 2000-handleplanen for N241 Rødme Svinehaver 2022-2027 er en udmøntning af den statslige Natura 2000-plan Rødme Svinehaver 2022-2027. Handleplanen beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2027. Natura 2000-området består af Habitatområde H241 Rødme Svinehaver.

Natura 2000-området er på 48,6 ha. Heraf ejer Naturstyrelsen 35,8 ha. Området ligger i Egebjerg Bakker. Den centrale del af området består af Svinehaverne, der er et af de største og det bedst udviklede overdrev på sur jordbund på Fyn. Der er tale om et biologisk og kulturhistorisk meget interessant område, som har været udnyttet til græsning igennem århundreder. I forbindelse med overdrevet ses mindre forekomster af naturtyperne næringsrig sø, kildevæld, hængesæk og rigkær. Skoven rummer bøg på muld, bøg på mor og elle- og askeskov. Området er specielt udpeget for at beskytte de store arealer med surt overdrev.

Naturstyrelsen har valgt at gennemføre Natura 2000-planen på egne arealer, herunder både lysåbne arealer og fredskovspligtige i en plejeplan. Miljøstyrelsen udarbejder derfor ikke en skovhandleplan for 2022-2033.

Må citeres med kildeangivelse.

## Indhold

<b>1. Baggrund</b> .....	<b>4</b>
2.1 Den lovgivningsmæssige ramme .....	4
2.2 Miljøvurdering af handleplanerne .....	5
<b>2. Beskrivelse af Natura 2000-området Rødme Svinehaver</b> .....	<b>6</b>
2.1 Områdebeskrivelse .....	6
2.2 Vigtigste naturværdier .....	6
2.3 Målsætninger for habitatområdet Rødme Svinehaver .....	6
2.4 Indsatsprogram .....	6
<b>3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode</b> .....	<b>8</b>
3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan .....	8
3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan på private arealer .....	9
<b>4. Behov for indsatser</b> .....	<b>9</b>
<b>5. Indsatser fordelt på aktør</b> .....	<b>9</b>
<b>6. Prioritering af den forventede indsats</b> .....	<b>10</b>
<b>7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse</b> .....	<b>10</b>
<b>Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser</b> .....	<b>11</b>
<b>Bilag 2: Kortbilag</b> .....	<b>12</b>



Guldblomme vokser på næringsfattige sure overdrev. Den findes i Svinehaverne som det eneste sted i den østlige del af Danmark. *Foto: Mogens Lind Jørgensen.*

# 1. Baggrund

EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver forpligter medlemslandene til at virke aktivt for at sikre en god naturtilstand i de udpegede Natura 2000-områder. Der er udpeget 257 Natura 2000-områder i Danmark.

Miljøstyrelsen tilvejebringer det faglige grundlag for indsatsen (basiisanalyser) og udarbejder hvert 6. år overordnede Natura 2000-planer for hvert område med mål og indsatsprogram. Planerne beskriver målene for de enkelte Natura 2000-områder og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2022–27. Planerne for 2022-2027 er tredje generation af Natura 2000-planer. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturindsatser/natura-2000/natura-2000-planlaegning-2022-2027>.

Kommunerne skal på baggrund heraf og for hvert Natura 2000-område udarbejde en Natura 2000-handleplan, der beskriver, hvordan den statslige plan konkret vil blive realiseret inden for kommunens geografiske område på land og kommunens kystnære områder. Kommunerne er ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2027.

Miljøstyrelsen er ansvarlig for at udarbejde en skovhandleplan for de skovbevoksede, fredskovspligtige Natura 2000-arealer med skovhabitatnatur inklusive arealer nævnt i skovlovens §28 (herfra omtalt som skovbevoksede, fredskovspligtige arealer). Der skal gennemføres en planlægning hvert 12. år, som rammer denne planperiode. Miljøstyrelsen er ansvarlig for, at indsatserne på de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer gennemføres inden udgangen af år 2033.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-området, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne planer for forvaltningsindsatser (eks. drifts- og plejeplaner). Der udarbejdes ikke handleplan for de offentlige lodsejeres arealer, hvor de selv udarbejder planer for forvaltningsindsatser, hvorfor data fra deres arealer ikke indgår i selve handleplanen.

Naturstyrelsen ønsker selv at udarbejde en plan for forvaltningsindsats for egne arealer, og resumé af denne plan kan ses i bilag 1. Forvaltningsplanen vil først fremgå, når den endelige handleplan udsendes.

Naturstyrelsen ejer alle fredskovspligtige arealer i Natura 2000-området. Derfor har Miljøstyrelsens ikke udarbejdet en skovhandleplan for 2022-2033.

Denne handleplan gør rede for, hvordan Natura 2000-planen for område nr. 241 Rødme Svinehaver vil blive gennemført i 3. planperiode, der dækker 2022-2027.

Hovedformålet med Natura 2000-indsatserne i perioden 2022-27 er:

1. Fokus på mere naturlige processer og naturens robusthed.
2. Sikre og forbedre tilstanden af den eksisterende natur og levesteder.
3. Bekæmpe invasive arter.

Handleplanen er udarbejdet af Svendborg Kommune.

## 2.1 Den lovgivningsmæssige ramme

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i:

- Miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 692 af 26. maj 2023).
- Naturbeskyttelsesloven (lovbekendtgørelsen nr. 1392 af 4. oktober 2022).
- Bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016).
- Bekendtgørelse af lov om skove (lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023).
- Bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Handleplanen skal ifølge lovgivningen indeholde nedenstående:

- En prioritering af myndighedens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag.
- De forventede initiativer, som myndigheden vil tage for at gennemføre Natura 2000-handleplanen, herunder en plan for interessentiinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljøstyrelsen og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-handleplanen er gennemført for den forudgående periode.

Handleplanen skal ikke omfatte offentligt ejede arealer, hvis der for disse arealer er udarbejdet/udarbejdes en plan for forvaltningsindsatsen, der er i overensstemmelse med de fastsatte mål for naturtilstanden i Natura 2000-planen. Der indsættes et resumé af de offentlige planer i handleplanens bilag 1.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen.

Handleplanen skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen og skal ikke indgå i Natura 2000-handleplanerne. Ligeledes sker indsatsen for reduktion af kvælstofdepositionen gennem husdyrgodkendelsesloven mv. og skal ikke indgå i Natura 2000-handleplanerne.

Indsatsprogrammet i Natura 2000-planerne er afstemt, så den økonomiske ramme og den krævede indsats i planerne passer sammen. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne bidrager økonomisk via de midler, som kommunerne er blevet økonomisk kompenseret for af staten (DUT-midlerne).

Handleplanmyndigheden skal forsøge at indgå frivillige aftaler med lodsejere om drift. Hvor dette ikke er muligt, skal myndigheden påbyde en bestemt drift, hvis det er nødvendigt for opnåelse af målene i Natura 2000-planen eller for at forhindre forringelse og forstyrrelse.

Offentlige lodsejere er ansvarlige for at gennemføre Natura 2000-planen på deres egne arealer.

## 2.2 Miljøvurdering af handleplanerne

Svendborg Kommune har vurderet, at denne handleplan ikke falder ind under miljøvurderingsloven og dermed skal der ikke udarbejdes screening eller miljøvurdering af handleplanen.

Der er to forhold, som skal vurderes, jf. miljøvurderingslovens §8, i forhold til om handleplanen er underlagt miljøvurderingsloven: Om handleplanen sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, og om handleplanen vurderes at kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt (Natura 2000-væsentlighedsvurdering).

Det er Svendborg Kommunes vurdering, at handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser, som ikke allerede er fastsat i den gældende Natura 2000 forvaltning, jævnfør fortolkninger i Natur- Miljøklagenævnets afgørelser 20/12797 og 22/07343. Heri fortolker klagenævnet, at planer der ikke indeholder kriterier eller vilkår, som bestemmer hvorledes den bevilgende myndighed behandler en ansøgning om anlægstilladelse, ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser. Det vurderer Svendborg Kommune også er gældende for denne Natura 2000-handleplan, idet handleplanens indhold er en forsættelse af eksisterende indsats, som dermed ikke sætter nye rammer.

Det er Svendborg Kommunes vurdering, at handleplanen er direkte forbundet med og nødvendig for Natura 2000-områdets forvaltning og dermed ikke er omfattet af krav om en Natura 2000-væsentlighedsvurdering, jf. habitatdirektivets artikel 6, stk. 3.

For samtlige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering (SMV). Natura 2000-planerne og de tilhørende miljøvurderinger kan findes på Miljøstyrelsens hjemmeside under Natura 2000, tredje generations planer (2022-2027).

## 2. Beskrivelse af Natura 2000-området Rødme Svinehaver

### 2.1 Områdebeskrivelse

Natura 2000-området er på 48,6 ha. Heraf ejer Naturstyrelsen 35,8 ha. Området ligger i Egebjerg Bakker. Den centrale del af området består af Svinehaverne, der er et af de største og det bedst udviklede overdrev på sur jordbund på Fyn. Der er tale om et biologisk og kulturhistorisk meget interessant område, som har været udnyttet til græsning igennem århundreder. I forbindelse med overdrevet ses mindre forekomster af naturtyperne næringsrig sø, kildevæld, hængesæk og rigkær. Skoven rummer bøg på muld, bøg på mor og elle- og askeskov.

### 2.2 Vigtigste naturværdier

Området er specielt udpeget for at beskytte de store arealer med surt overdrev.

### 2.3 Målsætninger for habitatområdet Rødme Svinehaver

Det overordnede mål for dette område er beskrevet i afsnit 3.1 i statens Natura 2000-plan og de konkrete mål i afsnit 3.2.

Det overordnede mål er, at Rødme Svinehaver bliver et stort sammenhængende naturareal, der på de højtliggende arealer består af en mosaik af især surt overdrev og kalkoverdrev, mens de lavereliggende arealer indeholder hængesæk, rigkær, kilder og søer. Arealerne af områdets lysåbne naturtyper og skovnaturtyper skal sikres. De store meget artsrige sure overdrev samt mindre kalkoverdrev og rigkær prioriteres højt, og en udvidelse kan betyde en indskrænkning af skovnaturtyperne.

Konkret skal den samlede forekomst af naturtyper i Natura 2000-området, uanset om de er kortlagt, være stabil eller i fremgang, hvis de naturgivne forhold giver mulighed for det.

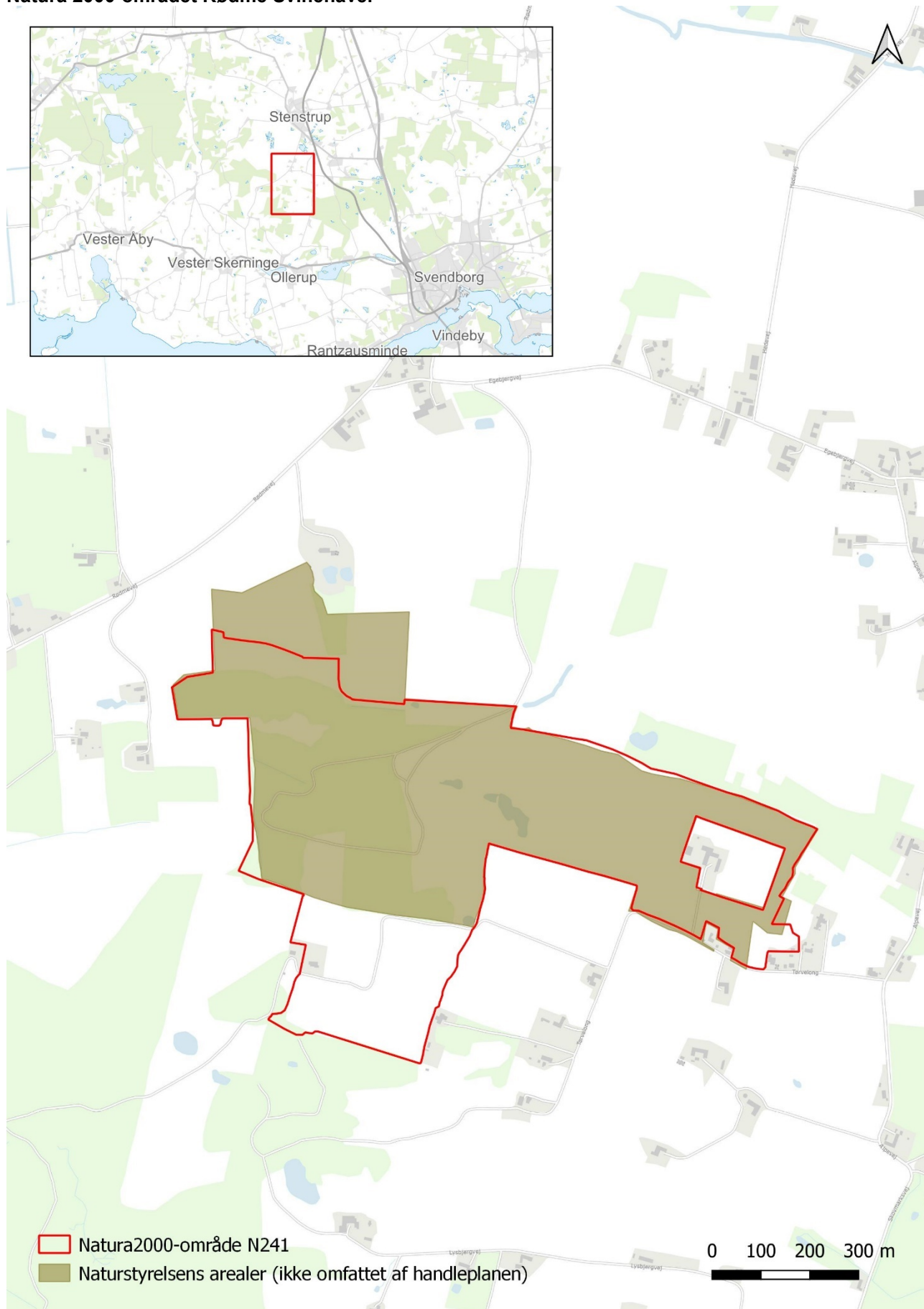
Målsætningerne konkretiseres i Natura 2000-planens afsnit 4.1 og 4.2 i form af et indsatsprogram med generelle retningslinjer, der gælder for alle områder, og områdespecifikke retningslinjer, der gælder for det enkelte Natura 2000-område. Natura 2000-planen kan ses på <https://mst.dk/erhverv/rig-natur/naturindsatser/natura-2000/natura-2000-planlaegning-2022-2027>.

### 2.4 Indsatsprogram

Indsatsen i denne planperiode er generelt rettet mod at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje. For skovnaturtyperne sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. Der arbejdes på at opnå naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur. Igangværende projekter afsluttes og indsatser gennemført i første og anden planperiode vedligeholdes.

Områdespecifikt kan urørt skov være en mulighed.

# Natura 2000-området Rødme Svinehaver



### 3. Gennemførelse af Natura 2000-handleplan for sidste planperiode

#### 3.1 Redegørelse for gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan

Handleplanerne for anden planperiode har været gældende siden udgangen af 2017 (for Skovhandleplanerne siden 2012). Kommunen har i den mellemliggende periode arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-planen for planperioden 2016-2021 på private arealer.

Naturstyrelsen erhvervede i 2018 den nordlige del af Natura 2000-området. Ansvar for indsatser i rigkær og skovnaturtyper uden fredskovspligt overgik samtidigt til Naturstyrelsen, og indsatser her beskrives i Naturstyrelsens plejeplan, bilag 1.

I anden planperiode har den kommunale indsats i området været fokuseret på at sikre en hensigtsmæssig drift af de privatejede arealer, der er udlagt til udvikling af ny natur/surt overdrev. Kommunen har en tidsbegrænset aftale om naturudvikling på de private arealer og har faciliteret afgræsning af ca. 7 ha samt udført genrydning af opvækst af tjørn og brombær på ca. 5 ha.

Nedenstående tabel viser en oversigt over de gennemførte tiltag inden for Natura 2000-områdets private arealer.

Tabel 1: Følgende indsatser er finansieret via kommunernes egne midler eller DUT-midler\*.

	Indsats	Kommunalt ejet	Privatejet
Svendborg Kommune	Udvidelse af naturtype surt overdrev videreført		Ca. 7 ha
	Facilitering af afgræsning bl.a. renovering af hegn		Ca. 7 ha
	Genrydning af vedopvækst		Ca. 5 ha

\* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1. Der er ikke kommunalt ejede arealer inden for Natura 2000-området.

Tabel 2: Følgende indsatser er finansieret gennem landdistriktsmidler eller anden finansiering og gælder arealer, der ikke er skovbevoksede, fredskovspligtige arealer\*.

	Indsats	Privatejet
Svendborg Kommune	Pleje af surt overdrev	ca. 2 ha
	Pleje af græsareal med potentiale for udvikling til surt overdrev	ca. 5 ha

\* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1. Der er ikke kommunalt ejede arealer inden for Natura 2000-området.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.



Genrydning foretages ved optrækning af tjørn. Det hindrer genvækst af tjørn og arealet påvirkes mindst muligt.  
Foto: Mogens Lind Jørgensen.



### 3.2 Foreløbig vurdering af gennemførelse af sidste Natura 2000-handleplan på private arealer

Kommunen vurderer, at indsatserne på de private lysåbne arealer er gennemført. Udviklingen af surt overdrev er i en god udvikling. Der er en god struktur på arealet og overdrevsarter er under indvandring med bl.a. bakke-gøgelilje. Der er i forbindelse med basisanalysen i 2019 for første gang registreret surt overdrev på 1,9 ha inden for det private areal (se kort i bilag 2). Naturtilstanden i det nye overdrevsareal er ifølge basisanalysen moderat på grund af et lavt artsindeks. Naturens økologiske træghed medfører, at resultatet i naturtilstanden i de fleste tilfælde først kan erkendes efter en årrække. Dette gælder især for overdrev, hvor lang kontinuitet i driften uden tilførsel af næringsstoffer er vigtig.

Effekten af indsatserne bliver løbende vurderet i det Nationale Overvågningsprogram for Vandmiljø og Natur (NOVANA), som overvåger vandmiljøets og naturens tilstand inden for de områder, der prioriteres i forhold til de politisk fastsatte økonomiske rammer.

## 4. Behov for indsatser

Natura 2000-plan 2022-2027 for N241, Rødme Svinehaver, beskriver de konkrete mål for indsatsen.

På baggrund af Natura 2000-planen har kommunen vurderet, at der ikke er behov for nye indsatser i 3. planperiode. Der er behov for at fortsætte plejen af arealer med surt overdrev og arealer lagt ud til udvikling af surt overdrev med afgræsning og efterrydning. For at fremme udviklingen forbedres arealets struktur.

Der er ingen arter på udpegningsgrundlaget og derfor ingen indsatser rettet mod arter.

Tabel 3: Behov for indsatser for naturtyperne på private arealer\*

Forventede indsatser		Skøn over behov:		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Afgræsning	ca. 7 ha		ca. 7 ha
	Opfølgende rydning for opvækst af tjørn og brombær	ca. 2 ha		ca. 2 ha
	Strukturforbedrende indsats, udlægning af store sten	ca. 6 stk.	ca. 6 stk.	ca. 12 stk.

\* Omfatter ikke offentlige arealer, hvor ejeren gennemfører Natura 2000-planen i egne planer for forvaltningsindsatser. Se resumé af plan for forvaltningsindsatserne i bilag 1.

Natura 2000-området rummer i alt ca. 0,3 ha elle-og askeskove på private ikke fredskovspligtige arealer, fordelt på fem små arealer, der alle ligger op ad Naturstyrelsens væsentligt større areal med samme naturtype. På grund af arealernes begrænsede størrelse (fra ca. 160 m<sup>2</sup> til ca. 2340 m<sup>2</sup>) planlægges der ingen indsats her.

Svendborg Kommune har sammen med de øvrige kommuner på Fyn og øer samt Naturstyrelsen sendt en ansøgning til EU om Life-midler til at fremme biodiversiteten på Fyn. Rødme Svinehaver indgår som projektområde med indsatser for at styrke bestanden af Guldblomme inden for Natura 2000-området samt udvikle nyt surt overdrev på tilstødende landbrugsarealer uden for Natura 2000-området.

## 5. Indsatser fordelt på aktør

Grundlæggende er ansvaret fordelt sådan, at kommunerne er ansvarlig myndighed på alle arealer i kommunen undtagen de skovbevoksede fredskovspligtige arealer.

Miljøstyrelsen er ansvarlig myndighed for de skovbevoksede fredskovspligtige arealer. Det gælder dog, at kommunerne er ansvarlige for de arealer i fredskov, der er beskyttet efter §3 i naturbeskyttelsesloven.

Naturstyrelsen har valgt at udarbejde forvaltningsplan for egne arealer, både for skov og lysåbne arealer. Da alle Natura 2000-områdets fredskovspligtige arealer ejes af Naturstyrelsen, har Miljøstyrelsen ikke udarbejdet en Natura 2000-skovhandleplan for Rødme Svinehaver.

Det er muligt at finde relevante Natura 2000-geodata i [MiljøGIS](#)<sup>1</sup>. Endvidere kan overvågningsdata fra NOVANA-programmet tilgås via [Danmarks Miljøportal](#)<sup>2</sup> og i Natura 2000-basisanalyserne.

## 6. Prioritering af den forventede indsats

Svendborg Kommune vil i hele planperioden sikre fortsat pleje med afgræsning og eventuel efterrydning af overdrev og potentielle overdrev på private arealer.

## 7. Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Plejen af de private arealer sker i tæt dialog med lodsejeren.

Øvrige interessenter holdes orienteret med mulighed for at komme med input. Inddragelsen af øvrige interessenter sker primært gennem kommunens grønne råd, hvor der er repræsentanter fra en bred vifte af natur- og lodsejerinteresser. Det Grønne Råd holder møde fire gange om året.

---

<sup>1</sup> <https://miljoegis.mim.dk/spatialmap?profile=natura2000planer3-2022>

<sup>2</sup> <https://www.miljoportal.dk/>

## **Bilag 1: Resumé af offentlige lodsejeres planer for forvaltningsindsatser**

Naturstyrelsen Fyn har udarbejdet nedenstående resumé af plan for forvaltningsindsats for deres del af Natura 2000-området.

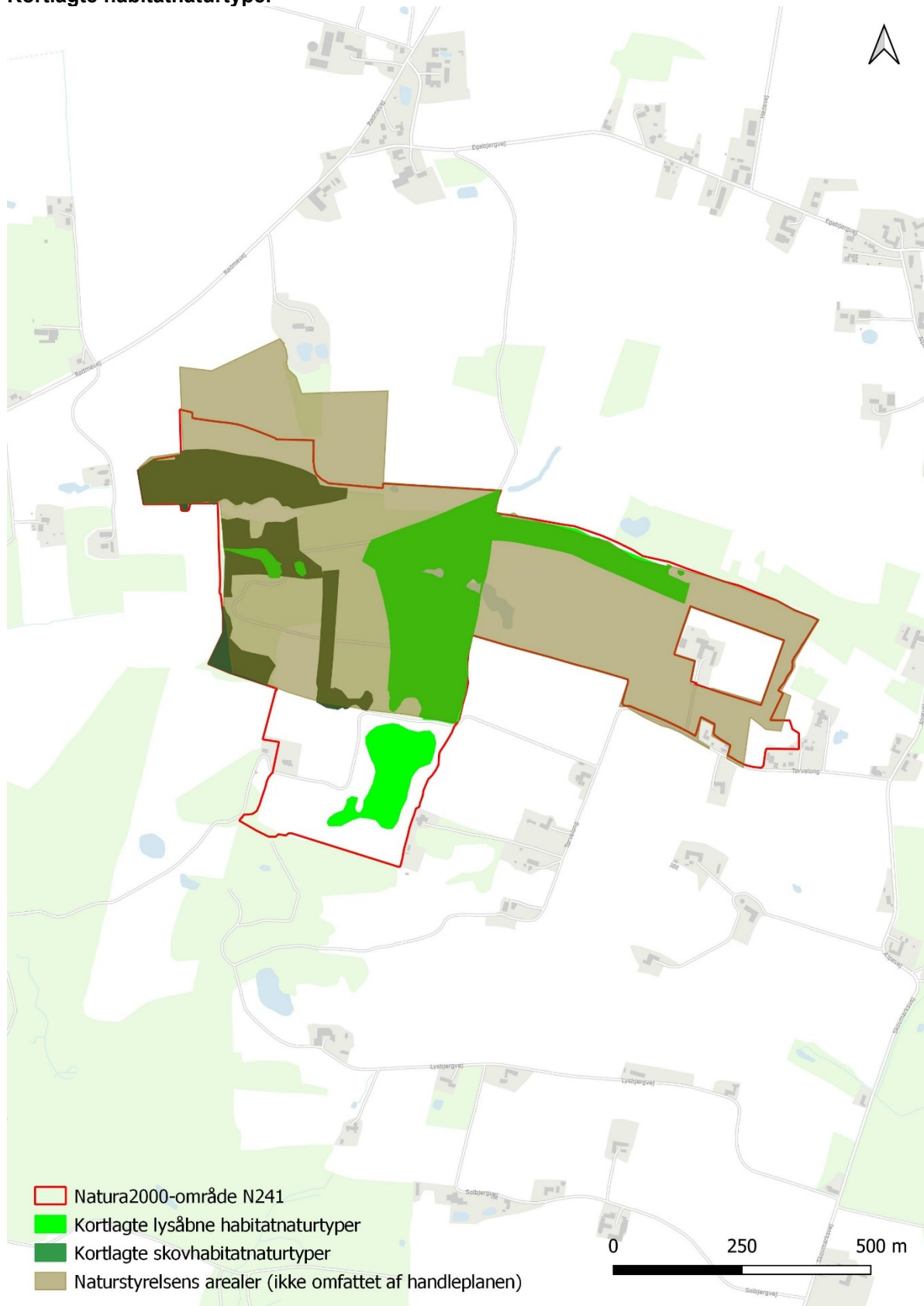
Det er muligt at finde den fulde plan for forvaltningsindsats på Naturstyrelsen Fyn's hjemmeside:

Det fulde navn på plan for forvaltningsindsatsen er:

**Forvaltningsplanen vil først fremgå, når den endelige Natura 2000-handleplan udsendes.**

## Bilag 2: Kortbilag

### Kortlagte habitatnaturtyper



De enkelte habitatnaturtyper kan ses på Miljøstyrelsens hjemmeside (Miljøgis.)